

# AKCINĖ BENDROVĖ „ORLEN LIETUVA“

PATVIRTINTA

Kokybės, aplinkosaugos ir saugos  
darbe direktoriaus

2015 m. lapkričio 12 d.  
įsakymu Nr. TV1(1.2-1)-319

## DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA BDS-26 DARBAI SU ASBESTU

### I. BENDROSIOS NUOSTATOS

#### Instrukcijos paskirtis ir taikymas

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijos BDS-26 Darbai su asbestu (toliau – Instrukcija) paskirtis – nustatyti darbuotojų saugos ir sveikatos (toliau – DSS) reikalavimus asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų laikymui, naudojimui, šalinimui, transportavimui bei utilizavimui.

2. Šios Instrukcijos reikalavimus privalo vykdyti Akcinės bendrovės „ORLEN Lietuva“ (toliau – Bendrovė) ir, kai tai numatyta rangovinių organizacijų su Bendrove sudarytose atitinkamose rangos (paslaugų) sutartyse, darbuotojai, kurių veikla susijusi su asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų laikymu, naudojimui, šalinimu, transportavimu bei utilizavimu.

3. Šio Instrukcijos reikalavimai (išskyrus 23 ir 24 punktų reikalavimus) netaikomi darbams su asbestu, jeigu asbesto veikimas darbuotojui yra atsitiktinis ir mažo intensyvumo, o darbai yra susiję su trumpa pertraukiama veikla, kurios metu tvarkomos tik netrapios, nesuardytos, nebirios asbesto turinčios medžiagos, imami asbesto ėminiai.

### II. NUORODOS

4. Šie teisės aktai taikomi kartu su šia Instrukcija, atsižvelgiant į jų aktualią redakciją taikymo metu:

4.1. Darbo su asbestu nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. A1-184/V-546 (įsakymo pakeitimas – 2015 m. birželio 8 d. įsakymu Nr. A1-323/V-716);

4.2. Kompetencijos reikalavimai įmonėms, vykdančioms statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbus, aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. A1-199;

4.3. Lietuvos higienos norma HN 23:2011 „Cheminių medžiagų profesinio poveikio ribiniai dydžiai. Matavimo ir poveikio vertinimo bendrieji reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-824/A1-389;

4.4. Praktinis gerosios patirties vadovas „Asbesto keliamo pavojaus prevencija arba mažinimas darbe, kuris susijęs (arba gali būti susijęs) su asbestu. Darbdaviui, darbuotojams ir darbo inspektoriams“, leidėjas – Europos Sąjungos Vyriausiųjų darbo inspektorių komitetas, 2006 m.

### III. TERMINAI IR APIBRĖŽTYS

5. Šioje Instrukcijoje vartojami terminai ir apibrėžtys:

5.1. **Asbestas** – tai gamtiniai, natūralūs, pluoštiniai silikatai, atsparūs temperatūros poveikiui, turintys geras termoizoliacines savybes. Asbesto galima aptikti vamzdynų, krosnių šilumos izoliacijoje, elektros įrenginiuose, ugniai atspariose sienose ir duryse, grindų bei lubų plokštėse, šiferio lakštuose stogams dengti bei kituose gaminiuose;

5.2. **Asbesto plaušelis** – objektas, kurio ilgis didesnis nei 5 mikronai (1  $\mu\text{m}$  lygus 0,001 mm) ir plotis mažesnis nei 3  $\mu\text{m}$ , o ilgio ir pločio santykis didesnis kaip 3:1 ir kurį galima suskaičiuoti fazinės kontrastinės mikroskopijos būdu [3.5];

5.3. **Darbai su asbestu** – bet kokie darbai, įskaitant statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, asbesto sandėliavimo, transportavimo, šalinimo bei utilizavimo darbus, kuriuos dirbantis žmogus turi ar gali turėti kontaktą su asbestu ar asbesto turinčiomis medžiagomis.

### IV. ASBESTO POVEIKIS ŽMOGAUS SVEIKATAI

6. Asbestas yra įrašytas į Tarptautinio vėžio tyrimo centro kancerogeninių medžiagų sąrašą, kaip vėžį sukelti medžiaga, turinti ilgalaikį 20 – 30 metų neigiamą poveikį žmogaus sveikatai. Nuo 2005 m. Lietuvoje uždrausta gaminti, prekiauti ir naudoti visų rūšių asbestą bei gaminius ir medžiagas, kurių sudėtyje yra asbesto.

7. Kol asbesto turintys statiniai, konstrukcijos ar gaminiai neliečiami, ši medžiaga didesnio pavojaus žmogaus sveikatai nekelti. Didžiausią asbesto keliamą riziką sveikatai patiria darbuotojai, vykdantys statinių, kurių sudėtyje yra asbesto, griovimo, remonto ir asbesto šalinimo darbus. Asbestą ar savo sudėtyje asbesto turinčias medžiagas laužant, ardant ar apdorojant, aplinkoje pasklinda labai smulkios asbesto skaidulos (plaušeliai). Žmogui pavojingi tik įkvėpti asbesto plaušeliai, kurie patekę į žmogaus plaučius kaupiasi ilgus metus ir gali sukelti vėžinius susirgimus bei kitus ilgalaikius sveikatos sutrikimus.

### V. DARBUOTOJŲ ATSAKOMYBĖS

8. Bendrovės įrengimų priežiūros ir remonto direktoriui pavaldaus padalinio darbuotojas, kuriam įrengimų priežiūros ir remonto direktoriaus pavadootojo arba vyriausiojo mechaniko potvarkiu pavesta organizuoti ir koordinuoti tinkamą darbų atlikimą vykdant atitinkamo padalinio įrengimų, statinių/pastatų techninę priežiūrą ir remontą, privalo prieš planuojamų darbų su asbestu pradžią informuoti įmonės, kuri atliks darbus su asbestu, vadovą, kad medžiagose, su kuriomis bus atliekami darbai, yra arba gali būti asbesto.

9. Įmonės, kuri atliks darbus su asbestu, vadovas privalo:

9.1. Nesant duomenų apie medžiagų, su kuriomis bus atliekami darbai, sudėtį, tačiau esant įtarimui, kad šių medžiagų sudėtyje gali būti asbesto, prieš pradėdamas darbus pateikti ėminius laboratorijai kokybiniais asbesto tyrimams;

**PASTABA.** Asbesto plaušeliai paimtuose ėminiuose nustatomi tik akredituotose ar Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka atestuotose laboratorijose;

9.2. Prieš pradėdamas darbus su asbestu Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka Valstybinei darbo inspekcijai pateikti:

9.2.1. Pranešimą apie planuojamus atlikti darbus su asbestu;

9.2.2. Statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbų planą (toliau – Darbų planas);

9.3. Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka darbų su asbestu atlikimui paskirti:

9.3.1. Apmokyta ir atestuota kompetentingą asmenį (padalinio vadovą ar kitą įmonės darbuotoją), kuris prižiūrės ir kontroliuos, kad statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbai būtų atliekami saugiai, taikant visas būtinas atsargumo priemones;

9.3.2. Apmokyta darbuotoją oro ėminiams darbo vietose imti;

9.3.3. Darbuotoją, atsakingą už Darbuotojų, veikianų asbesto, apskaitos žurnalo (Darbo su asbestu nuostatų [3.1] 38 punktą) pildymą.

9.4. Užtikrinti, kad darbai su asbestu būtų atliekami laikantis visų Darbų plane, šioje Instrukcijoje, Lietuvos Respublikoje galiojančiuose teisės aktuose, Praktiniame gerosios patirties vadove [3.5] bei kitose Bendrovės galiojančiose DSS instrukcijose nustatytų reikalavimų.

## VI. PAGRINDINIAI DSS REIKALAVIMAI

### Reikalavimai asmeninėms apsaugos priemonėms

10. Darbuotojai atliekantys darbus su asbestu turi dėvėti vienkartinius dulkių nepraleidžiančius kostiumus su gobtuvu, pirštines, darbo avalinę (rekomenduojama – be raištelių) bei kvėpavimo takų apsaugos priemones.

11. Kvėpavimo takų apsaugos priemonės turi būti parenkamos priklausomai nuo atliekamų darbų tipo, faktinio arba spėjamo darbo aplinkos užterštumo asbesto plaušeliais, darbų trukmės ir sunkumo – vienkartiniai respiratoriai, puskaukės, kaukės su P3 tipo filtrais turėtų būti naudojamos, jeigu asbesto plaušelių koncentracija ore neviršys daugiau kaip 20 kartų ilgalaikio poveikio ribinio dydžio, esant didesniems viršijimams reikia naudoti izoliuojančias kvėpavimo takų apsaugos priemones.

### Paruošiamieji darbai

12. Vadovaujantis Bendrovės Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcija BDS-20 „Aptvėrimai“ darbų atlikimo vieta turi būti aptvėta ir aiškiai bei visiems matomai pažymėta saugos ir sveikatos ženklais.

13. Siekiant užkirsti kelią asbesto plaušelių sklidimui ir poveikiui kitiems darbuotojams patekimo į darbų su asbestu atlikimo vietą (kur tai įmanoma) turi būti įrengtas atitvaras. Atitvare esantys paviršiai turi būti lygūs ir nepralaidūs arba padengti polietilenu. Atitvarui įrengti turi būti panaudotas patvarus (ne mažesnio kaip 250 µm storio) polietilenas, kuris, užbaigus darbus, turi būti utilizuotas kaip ir asbestu užterštos atliekos.

14. Atitvare turi būti įrengta:

14.1. Oro kamera, per kurią darbuotojai įeiti ir išeiti iš atitvaro;

14.2. Atskira oro kamera (kartais vadinama „maišų kamera“) tinkamai sutalpintoms (pvz., supakuotoms maišuose ir / arba suvyniotoms polietilene) atliekoms iš aptvaros išnešti;

14.3. Ištraukiamoji ventilacija, kuri užtikrintų atitvaro viduje kiek mažesnę už atmosferos slėgį (rekomenduojama 20 Pa) ir nuolatinį šviežio oro srautą per atitvarą. Oro kaitos atitvare norma turėtų būti mažiausiai 8 kartai per valandą;

14.4. Įeiti į atitvarą leidžiama tik darbus su asbestu atliekantiems darbuotojams, dėvintiems tinkamas kvėpavimo takų bei kitas asmenines apsaugos priemones.

15. Pašalinti ar uždengti daiktus, kuriuos bus sunku išvalyti, jei jie bus užteršti asbesto plaušeliais.

16. Užsandarinti angas (pvz., oro kondicionavimo sistemų, vėdinimo sistemų ir kt.), kad būtų galima užkirsti kelią ore esančių asbesto plaušelių pasklidimui už atitvaro ribų.

17. Užtikrinti, kad atitvaras neužstotų evakuacinių išėjimo kelių. Jeigu šio reikalavimo įvykdyti negalima, reikia nurodyti kitus alternatyvius išėjimo kelius, pažymint juos evakuacijos krypties ženklais.

### **Reikalavimai darbų atlikimo metu**

18. Užtikrinti, kad asbesto turinčios medžiagos būtų nuolat sudrėkintos.

19. Vengti asbesto turinčias medžiagas laužyti.

20. Nešluoti nuolaužų, atliekų, stambesnes nuolaužas išvalyti drėgnomis šluostėmis, o smulkias išsiurbti H kategorijos vakuuminiu dulkių siurbliu, t. y. dulkių siurbliu su didelio veiksmingumo dalelių sulaikymo (angl. HEPA) filtrais. Šių siurblių filtracijos efektyvumas yra 99,997%.

21. Jei naudojami elektriniai smūginiai įrankiai, reikia nustatyti mažiausią jų veikimo greitį ir dirbti įsirengus vietinę ištraukiamąją ventiliaciją.

22. Užbaigus asbesto šalinimo darbus, nustatyti asbesto plaušelių koncentraciją aplinkos ore – ši koncentracija turi būti ne didesnė kaip 0,1 plaušelio/ cm<sup>3</sup>.

### **Reikalavimai atliekų šalinimui**

23. Asbesto atliekos turi būti apvyniotos polietilenu arba sudėtos į dvigubus polietileno maišus ir paženklintos 1 priede nurodyta etikete.

24. Dideli asbesto gabalai turi būti utilizuojami jų neskaidant. Prieš išvežimą jie turi būti patalpinti uždengtoje dėžėje ar uždengtame sunkvežimyje arba įvynioti į polietileną.

## **VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

25. Ši Instrukcija nustato tik pagrindinius ir minimalius DSS reikalavimus atliekant darbus su asbestu, todėl įmonių, kurių darbuotojai atliks darbus su asbestu, vadovai privalo numatyti papildomas priemones bei užtikrinti jų vykdymą darbų atlikimo metu.

26. Už šios Instrukcijos periodinę peržiūrą ir atnaujinimą, kai tai reikalinga, atsakingas Bendrovės darbuotojų saugos ir sveikatos vadovas.

---

Parengė  
Vyresnysis darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas  
Egidijus Luomanas

2015-11-05

**Asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų ženklinimo etiketė**

